YEREBA

A

AA CCYN

Bee lu egbaloo zii īcmaba —Watson Goodman

Yoro - Naa lu e'oo

YEREBAH A AA NYOO

"YEREBAH A AA NYOO" lu gbabonene keekee kêdo bu kpa kae temaloo keekee Ekobee-ue a aa kerakera kêdo bu Baibol. M yira ko kodoge kpa kae alee-eera na Baibol ale loo.

Bee-ue Bari lu "aa nyoo" sa alu kaana yereba ne pya benie a cre lee ba loo tae a kii loo kaanadogo. Sõ zii nee kii ya baloo ye poro, kue Nee-a-i-cre Jisos Kraist ko a toõe ye nië, sa yira aa bu yube ye nie nyoo Nee-a-i-cre Jisos Kraist doodoo Neekpoä, Nee-a-i-cre esiä loo ye ye ne sa su ye eebu le efeelo ne benie nee a yira. Nu ama bee me dooa lo bu dua 1937, sa m sii obe dua nyenia kumalooloozii loo Nee-a-a-cre ama aã lo dee. M bara a ko o su loo a ye ne doodoo o Neekpoã le Nee-a-a-cre ANYAWO, lo ale o sii bee doo wo.

-Watson Goodman (1920-2002)

Scripture text from Kana (Ogoni) Bible, ©1968 by United Bible Societies, Africa Regional Centre, Nairobi, Kenya. Used by permission.

Rom 5:8

Me Bari ga i toge ye wereloo siâ, nyonebee sõ i bee lege pya poro, Kraist bee i u bee.

Jon 13:1

Me lee doonu Teë-yee gae ina, kë Jisus suâ kome ye hour e'aa bu lo nyouwe ama elua lo epii Te, kë a ewereloo pya ale a le bu nyouwe doo, a bee wa wereloo mme kuma.

Jon 15:13

Logo nee a ere wereloo a ee lo ba ama naale, kome nee su ye dum sere kë nyoo pya ye gbo.

Mumuuna 1:5

Le lo a aa bah Jisus Kraist, nee ekeebee a boloo eture nie loo, lo tuatua a bee meā aāloo pya a bee u, le lo nec a bec lo pya mene nyouwe. Lo nec a i wereloo sa bee i yobara lee bu dēdeē i poro temaloo ye mii.

Jeremia 31:3

Jchova bee ye sira loo aā ebini kē. M bee i wereloo tcmaloo wereloo a to5 ina deedee; nyobee wo m bee doo ko na kaana yira a to5 i loo.

Jon 3:16

Nyonebee Bari bee wereloo nyouwe doo wo, ko a bee su aba ye Nwi-needam a bee ere ne, lokwa eregeba nee a ye yira ne naale epe me a e'ere dum a naa tah. 2

ELO BARI AKIILOO KRAIST

1 Timoti 3:16

E a lunage eko siā ko a lu gbene nu goā enwadeē Bari: Nee a bee sira ee'dee bu namloo, ba buū ye nua nee le dogo bu edoō, lo edoo ko pya angel a mue ye, lo a bee lu ezue ne pya doona buē, lo a bee ye yira loo bu nyouwe, lo ba bee ye su kuma nyoo bu nyeņia.

Matiu 1:22, 23

Me dêdeê pya lo nu ama bee su do lo e'mme ue Nee-a-i-ere bee ko temaloo nee zue ue, Ep, lo nwî emuâ a sii si nee esu bu e a emaê nwi-needam, e ba ekue ye bee Emmanuel (lo a kura, Bari le i loo).

Jisus ko ye nɛ, Aari ebini sõ doowo ama m bee i yo toõ, e kerewo oo me suāloo, a Filip ni? Nee a emona me emona Te a; e o teē doodoo wa ko, Toge i lo Te a? Oo yira kome mda le bu Te, e Te le bu mda ni? —Jon 14:9, 10a

Bu bōatẽ Bee-ue a bee le, e Beeue a bee le loo Bari, e Bee-ue a bee le Bari. \dots E Bee-ue a bee lu namloo sa i toō yɛɛ, e i bee muɛ ye ka, ka a doodoo lo aba Nwī-nɛɛdam a aaloo Tɛ, lo ewonu le kaka mma loo. —Jon 1:1 le 14

Me olo, Aa Betlehem Efrata, lo a le nwī gbagbara yee dēdeē gā Juda, aāloo olo ga le sire me ne ziī nec a elu nec a ebce Israel, nec ye boātē le aari kere, aari gbo nama dee. — Maika 5:2

JISOS. NWII-NEE-DAM BARI

Eregeba nee a ko siã ko Jisus na Nwī-needam Bari, Bari toõ ye bu, e ale bu Bari. -1 Jon 4:15

Nvonebee bu ve na dêdeê mma bu Bari eto5 bu ekpaloo.

-Kələsi 2:9

nɛ. ziĩ nwĩ-nɛɛdam elua enɛ i; e bebee ga le le ye nyoo ganana, e ye bee a ekura na. Nee ka zuura-batõ, Bari A-ere-ekpo: Te a lu te ina deedee, Nee-bee efeeloo. —Aisaia 9:6

E angel a ko ye nɛ. Kaɛ Edoõ elu a nyoo, e ekpo Nee-a-eenvoo-dedee nu ekue a; nyobee wo nwī a emeā a, elu ekue ye kac, Nwī-nccdam —Luk 1:35 Bari.

Sõ a ga ko ue, cp, ziĩ cc tõdee kuc wa, e ep, zií mue aa bu tôdee a sa ko, Ale ama na mdaa wereloo Nwineedam a, bu me ee ve loo, gbanaa ye tõ. – Matiu 17:5

E εp, ziĩ muε aa bunyoo sa ko, Ale ama na mdaa nwī-needam a, bu mε εε ye loo. —Matiu 3:17

Mda mdaa loo mm bee ve suãloo; me nee a bee me yere ko m su maa daã egara maa bee me ko nɛ, Erɛgeba nɛɛ o muɛ Edɔɔ̃ a lu sa dea nyoo, ale na a esu Kae Edoõ su daã egara maa a. E m emona sa nyiinage ekeebee kome ale ama na Nwi-needam Bari. - Jon 1:33. 34

JISOS KO NU ALU I NE

Jon 8:23

A ko wa nɛ, Boolo aa kerekɛ, mda aa mm nyoo; boolo aa bu nyouwe ama, mda mm aa bu lo nyouwe ama.

Jon 11:25

Jisus ko ye nɛ. Mda na aakē bu luh le dum; nɛɛ a mɛ yira nɛ, kere a u, a esikē le dum.

Jon 13:13

Bui kue me Nee-toge-nu le Nee-ai-ere; e bui ko leere, nyobee k \tilde{e} m le doolo.

Jon 6:35

Jisus ko wa nc, Mda na fituru dum; ncc a mc lu loo, loo ye naale elcc, e ncc a mc yira nc, oo ye naale ekaga logo sõ.

Jon 9:5

Kuma sõ m le bu nyouwe mda na ɛɛ'dee nyouwe a.

Jon 8:58

Jisus ko wa nɛ, Kaka, kaka, m ko i nɛ, Lɛɛ Abraham gae le, mda bee le.

Jon 4:25, 26

Wa a ko ye nɛ, M suā komɛ Mɛsaia ga lu (lo a kura Kraist); sɔ̃ alɛ elu, a eko dɛ̃dɛɛ̃ nu i siā nɛ. Jisus ko ye nɛ, Mda, lo a a ko ue nɛ, na ɛɛ a.

Jon 10:7

Nyowo Jisus sinagekẽ wa ko ne, Kaka, kaka, m ko i ne, mda na nudee naana pee a.

PIO NYEDIA TAM JISOS BEE DOO

Matiu 14:19-21

Lo sõ a ne lok gbenekpo nee a ko ba enete nyoo ebie; sõ a esua o'oo bee fituru le bae eyuu bari, a ep bunyoo, sa ne leelee, a bũ sa ne fituru a pya awee ye nyone dume, e pya awee ye nyone dume bee su ne gbenekpo nee a. E dêdeê aba bee de sa a mma wa. E ba lap nwî ekpo ekpo a bee siga, e a mma bu lop le baɛ kpɔ. E pya a bee de luge o'oo sẽ bac boo le lop tup needam, e lo gbobia le gbomiono naa wa le buã.

Luk 5:5, 6

E Saimon ture sa kɔ, Nee-a-i-crc i epiaga loo tam aari uunɛ sa naa lu e'aa lɔgɔ nu! Mɛ nyɔɔ o muɛ̃ ue m tɛrɛɡɛ gbɔ̃. E sɔ̃ ba edoora lo ba ama, ba aa gbɛnɛkpo bari; sa wa gbɔ̃ bɔ̃atɛ̃ ebaara.

Matiu 20:30 le 34

E cp, bac nec zima deë le enetë barakpaë dee, s5 ba edaā kome Jisus ga teë, ba wiikpā, ko, Nec-a-icre, to i esaē, Nwī Devid!...E Jisus, bu esaē benic, daa wa bah deë, e abas5 ba muc nu sa ye nyone.

Matiu 21:19

E kē a mue te-fig a le loo dee a si ye loo, a naa mue logo nu nyoo me aba epaņia. E a ko ye ne, Doolo logo bee naa sinakē a aa nyoo mme deedee. E te-fig a bee kaga abasõ a.

6 JISOS KRAIST NA NEE-A-DEM LE NEE-A-I-ERE

Hibru 1:2

Bari...mɛ gbo dee ama bee i ko ue nɛ tɛmaloo Nwī-nɛɛdam, nɛɛ a bee tubebalo ko a esu dɛ̃dɛɛ̃ nu, nɛɛ a bee tɛmanage loo doo dɛ̃dɛɛ̃ nyouwe.

Rom 14:9

Nyoo lo ba ama na Kraist bee u sa sikẽ le dum a, lokwa a lu Nœacre lo pya a e'ua le pya a le dum.

Jon 1:3

Dêdeê nu bee lu edoo ye tema bah, e logo nu naa bee lu edoo e Ale naale.

Kələsi 1:16

Nyobee bu ye na a bee lu edem dêdeê nu a le bunyoo le kenekê, pya nu a lu emue le pya nu a naa lu emue, kere kasi mene ale etõanu, ale beebee, ale ekpo-dēdeē nu a bee lu edem ye tema bah sa ba lenage ye ne.

Nyobee wo doolo dēdeē pya to Israel a suā leere ko Bari edoora ye nua Nee-a-i-ere le Kraist, lo Jisus lo bui bee ka loo te.

-Doonu 2:36

Bari, lo a bee i kuma nyima kumaloolo ye Nwī-nɛɛdam Jisus Kraist Nɛɛ-a-i-ɛrɛ na a bɔloo eture niɛ loo a. —1 Kərint 1:9

Sa doolo dédeé nee mue ké a lu edoo sa nu a bee goã a sira eeloo a bee lu egō aari kere bu Bari, nee a bee dem dédeé nu. —Efesos 3:9

JISOS KRAIST LU NEEBIA LOO NEE

Rom 14:10

Olo, e na o begee o wuga loo a? Ale, olo, e na o gbɛ o wuga loo a? Nyɔnɛbee dɛ̃dɛɛ̃ ii eyira kɛ sī kasi biaɛ Bari.

Matiu 25:32

Me kë si ye na a elu eboŋeneloo dëdeë edonyoo a, e a epoo wa lee loo zii, dookë nee awee ep naana pee wee poo naana pee lee loo kune pee doo.

Jon 5:22

Nyonebee Te naa biae ue logo nee, me a enea dêdeê biae Nwîneedam.

Doonu 10:42

E a bee i nɛ lok lo ezue nɛ pya nɛɛ, le lo eyira ekeebee agɛrɛ kɔmɛ a lue nɛɛ Bari bee sere lo elu nɛɛ biaɛ loo pya a le dum le lo pya a e'ua.

Luk 3:11

E a ture wa nɛ, sa kɔ, Nɛɛ a ɛrɛ baɛ bɛloo, doolo a poo nɛ lo a naa ɛrɛ; e nɛɛ a ɛrɛ nuede, a doonage doo wo.

2 Timoti 4:1

M gaa ko agere ne bu yii kë si Bari le Kraist Jisus, nee a biae ue pya a le dum le pya a e'ua, temaloo susu loo ye toge le ye buëmene.

Rom 2:16

Bu dee sõ Bari ebiae nu goã a le loo nee temaloo Jisus Kraist, dookẽ mdaa le yere ue le doo.

TA TAP LEE TEMALO MII KRAIST

Jon 10:9

Mda na nudee a; lo a le cregeba nec tema me loo yii, a elu ekpoã ye, e a eyii bu sa aa, sa gbī nuede muc.

Jon 14:6

Jisus ko ye nɛ, Mda na dee a, le kaka ue, le dum; logo nɛɛ naale elu loo Tɛ a, lo a naal tɛma mɛ loo.

Jon 8:24

Nyowo m ko i ne kome bui ga le u bu dêdeê bui poro, nyonebee keereko bui yira kome mda na ee a, bui ga le u bu bui poro.

Hibru 7:25

Nyobee wo a dap kpoã mme kuma dêdeê pya a elu ina loo Bari ye temaloo, kuma sõ a toõ dum dêdeê sõ lo eyere kara wa nyoo.

Doonu 4:12

E kpoã naale le na bu logo doona nee, nyonebee logo doona bee a le keē bunyoo a lu ene yee pya nee lo i ere e'ere kpoã naa le na.

1 Tesalonaika 5:9 Nyonebee Bari naa bee i tubebalo mme loo saŋ, me lo esu kpoā temaloo Nee-a-i-ere Jisus Kraist.

Hibru 5:9

S5 a elua edoo ye ko a mma, a gae le ne dédee pya a ye gbaêt5 loo, nee a enua kpoã a naa tah.

TA TAP LEE TEMALO MII KRAIST

Luk 19:10

Nyonebee Nwî nee bee lu wee gbî le kpôkpoâ pya a bee pe.

1 Korint 1:30

Me aâloo ale na bui ere dum bu Kraist Jisus, nee Bari bee doo ko a lu illi suānu, le le dogo, le sere nua kae, le a'agara.

Taitos 2:14

Nee a bee su ye loo ne nyoo ili, lokwa a i kpoā lee bu dēdeē gbee lok, sa log ne ye loo pya a gae su doodoo pya ale, pya wa benie beamiā bu le tam.

Kolosi 1:12-14

Lo edoo yaa Tɛ, Nɛɛ a bee doo kɔ i bɔloo e'ɛrɛ epoo bu kẽ tɔɔ̃ pya kac bu cc'dee. Nec a bee i zuura lec bu ekpo zii, sa i ture mme bu buêmene ye wereloo Nwî-necdam, bu nec i ere i agara loo aaloo i poro.

Efesos 5:2

Sa kiã bu wereloo dookẽ Kraist bee i nwenege loo doo, sa bee su ye loo i ne nyoo ilii, ekpe nu lo wara zoo ne Bari.

Mumuuna 5:9

E ba uɛ aã yɔɔ, kɔ, O bɔloo esu ui kpa a sa yaari ye nu a'aɛmɛ, nyɔnɛbee a ebee lu efɛ a, e tɛmaloo o mii o bee iyaɛ nɛ Bari aã dɛ̃dɛɛ̃ eku le edɛm, le dɛ̃dɛɛ̃ pya nɛɛ, le edo nyɔuwe. 10

UUPORO LO MII KRAIST

Rom 5:9

Lo a ee wo, kɛ̃ a lu ekue i pya kaana doo nyoo ye mii, a elu ekpoã i aã bu saŋ ye tɛmaloo.

Efesos 1:7

Bu ye na i crc agara tema bu ye mii, lo leebalo ilii doo gbee, dookê ye ewonu kuîkpo doo.

1 Jon 1:7

Me lo a le i kiā bu ce'dee dookē Ale le bu ce'dee doo, i cre kumaloolo enia ii, sa mii Jisus ye Nwi-needam log i oŋana lee bu dēdeē poro.

1 Pita 1:18, 19

Bui suã ko a bee lu e'agara i, naale temaloo nu a ere egbe doodoo silver ale gold, aaloo yoro dogo dum a bee lu e'ere aã ba pya bui nama te, me temaloo mii a si gbene du lo Kraist, doodoo lo Nwīnaana-pee, beebee ale kpu naale loo.

Hibru 9:14

Ele doodoo wa lo mii Kraist, lo a temaloo Edo5 a naa ta su ye loo ne Bari, beebee naale loo, log bui ekeere benie lee loo ua tam lo esi tam kae ne Bari a le dum?

Rom 5:11

Nae aba wo me i kaaŋanage nyoo lo Bari temaloo Nee-a-i-ere Jisus Kraist nee i bee ere i gbaa loo zii tema ba.

KPOÃ TEMALO YIRA BU KRAIST

Efesos 2:8, 9

Nyonebee temaloo ewonu na a bee lu ekpoã i tema bu yira; e a naale boolo na a doo lo ba ama, lu doōnu Bari, naale temaloo esia tam, keereko eregeba nee a eena.

Rom 5:1

Dookē a elua ekue i pya kaana dogo nyoo i yira doo, dooraa ili yo Bari ere efeeloo akiiloo Bari temaloo Nee-a-i-ere Jisus Kraist.

Galetia 5:6

Nyonchee bu Kraist Jisus naale kooa piī ale oo kooa piī na a crc ekpo a, mc yira a si tam tema bu wereloo.

1 Jon 5:4

Nyonebee eregeba nu a meã aaloo Bari bee eeba nyouwe; e ale ama na eeba a e'eraba nyouwe lo a le ilii yira.

Jon 20:31

Mɛ a bee lu e'ɛm pya lo ba ama lokwa bui yira kɔ Jisus na Kraist a, Nwī-nɛɛdam Bari, e lokwa tɛmaloo yira bui ɛrɛ dum bu ye bee.

Jon 6:28, 29

Nyobee wo ba ko ye nɛ, E na i ɛrɛ edoo, lo esi tam Bari a? Jisus ture sa wa ko nɛ, Tam Bari na ama, ko bui yira bu lo nɛɛ alɛ bee yere.

Le-yoo 103:11

Nyonebee dookē bunyoo kii nyoo eenyoo kenekē doo, aba sī dee ama na ye wereloo a naa wee nyaa kuīnage ne pya a ye ere boo loo doo a.

Le-yoo 108:4

Nyonebee o wereloo a naa wee nyaa lu gbene eenyoo dêdeê bunyoo, o kaana yira ina loo dêdeê biira-bunyoo.

Maika 7:18

Mεε na a lu Bari doodoo olo a, lo a lechaloo teĉ-ekwo sa teĉ yee gbee lok lo pya a siga lo pya a ετε ni? A naale aara ye saŋ mme deedee nyonebee a ετε εεbu bu wereloo a naa nyaa. Yoo-to 3:22, 23

Wereloo Jchova lo a naa wee nyaa naa op logo sõ, dědeẽ ye toesaẽ naa cre kuma; ba lu aã děde loore; o ture nie loo lu gbene.

Taitos 3:5

A bee i kpoā, a naale nyoo nu i bee doo bu ilii kaana dogo, me temaloo aba ye esaē, temaloo lologa esikē i maē le sisikē i nua aā bu Kae-Edoō.

Le-yoo 103:17

Mɛ wereloo a naa wee nyaa lo Jɛhova le aā deedee mmɛ deedee loo pya a ye ɛrɛ bɔɔ loo, le ye kaana dogo aāloo gbomiɔŋɔ mmɛ loo wa miɔŋɔ.

BARI KUE I KO I LUE YE LOO

Matiu 11:28

Bui luaa mɛ loo, dɛ̃dɛɛ̃ pya a piaga loo tam le pya a toora donia to, e m nɛ i efɛɛlootɔɔ̃.

Aisaia 55:1

Gbaētā, cregeba nec maa tac, luaa loo maa; e nec a naa cre kpugi; luaa, yac sa de! Luaa, yac miī-vine le ma-nam loo kpugi naale loo, e muč du naa lenage loo.

Jon 7:37

Nyoo kpedume dee, lo gbene dee loo doonu Jisus yira sa wiikpā, ko, Lo a le oo eregeba nee kaga, doolo a me lu loo wee 5.

Mumuuna 22:17

E Edoõ le Wa-a-iya-dam ko, Lu. E doolo nee a dã a ko, Lu. E doolo nce oo ye kaga a lu, doolo nee a gbî a su maa dum yoro.

Bui lua anyawo, doora i gbaa yii bira, Jehova kɔ: kere dɛdɛɛ̃ bui pɔrɔ lu miimii, ba elu ɛɛ doodoo snow; kere ba lu miimii doodoo doh, ba elu ɛɛ, doodoo zia-naanapee. — Aisaia 1:18

E a bee yere ye zooro sõ elek-ke nuede uune lo eko ne dêdeê pya a bee lu ekue, Luaa, nyonebee a elua ekwa dêdeê nu lere. —Luk 14:17

Lo sõ Jehova bee ko ne Noa, Yii bu fa a, olo le dêdeê pya o to, nyonebee m emona ko o lu nee kaana dogo me kê sĩ bu sõ eku ama. —Jenesis 7:1

14 NAALE DEDEE NEE NA MIODO BARI

Bu lo ba ama na miono Bari bee lu emue leere, le miono poro edoő: eregeba nee a naa doo kaana dogo naa aaloo Bari; ale nee a naa wereloo ye wuga. —1 Jon 3:10

Nyonebee pya Edoõ Bari toge dee na miono Bari a. Nyonebee buii bee ere edoõ zooro lokwa bui sikẽ do bu boo; taãwo bui bee ere edoõ a i nua miono Bari, lo a doo ko i wiikpā, Abba, Te.

-Rom 8:14, 15

Lokwa logo beebee le kianana naa i le lo, gbomiono Bari logo kpu naale loo tae yee bega-bega le lee bee keë nyouwe lo bui mo doodoo nu ene ce'dee nyouwe. —Filipai 2:15

Nyobee wo boolo aaraa wa tae yee, sa toõ kee wa aa yee, Nee-a-iere ko doo wo, e bui aa daabaloo logo nu a naa ɛɛ, e mda esu i boolo leere, e mda elu Te i ne, e boolo elu pya na miono-nee-dam le miononcewa, kẽ Nce-a-i-cre a dap doo dêdeê nu ko doolo.

-2 Korint 6:17, 18

Me lo dêdeê pya a ye su, na a ne koi ko ba lu miono Bari, lo pya a vira loo ye bee. -Jon 1:12

Bu lo nu bui bee kiã bu ziĩ sõ. sa bee nyone dee nyouwe ama, doodoo nee a bee lo ekpo lo si kara, lo edoõ a si tam anyawo bu miono a naa yira. —Efesos 2:2

NU BARI KO KUMALO EAGA MII

Rom 13:13, 14

Dooraa i kiā bu ɛɛ'dee dookē a boloo doo, naale bu laba-laba le bumɛ miī, naale bu elo le kue wa, naale bu kana le wiibu. Mɛ bui yaaraa Nɛɛ-a-i-ɛrɛ Jisus Kraist, e bui aa gbī logo nu nɛ namloo, lo enɛ ye nu a ye taɛ.

Galetia 5:19-21

Mɛ dēdeē tam namloo sira bu ɛɛ'dee; lo a le, kue wa, saaŋa dogo, gbegbee, taŋabah yɔ, do nam, baaloo ziĩ, kana kana, wiibu, ebeã miã benic, epoo epoo, popooa, ɛrɛ wa loo, ma-niẽ nɛɛ, ɔ̃ miī tɛā deē, yep le nu a le doo wo ama. M zuura i ba tõ, dookẽ m bee i zuura ba tõ doo tua sõ, ko pya a doo nu a le doo wo ama naale e'ere buẽmene Bari.

Aisaia 5:11

Ekienu a le ne pya a aakē bagara loore, lokwa ba teera nyone eaga miī, pya ba toō yeere bu edeē mme sō miī-vine edoo ko loo wa a bea miā!

Kam 23:31, 32

O a cp miī-vine sõ a lu miimii deč, sõ a sere ye deč bu kop sa ogara loo kii kč. Ye kpedume a ga le dam doodoo yoo, sa taã doodoo bom.

KUMA KOKAKA NAA GBOME

Matiu 22:37, 38

A ko ye ne, Wereloo Nee-a-i-ere o Bari bu dêdeê o benie, le dêdeê o piogi, le dêdeê o ekeere. Ale ama na lo gbene le lo tuatua etôanu a.

Maak 10:17-22

E sõ a ga kii nyoo ve dee, ziĩ nεε teera ye pii sa kunuzũ ye kẽ sĩ, sa ye bip. Le nee toge nu, e na m doo lokwa m ere epoo lo dum a naa tah a? E Jisus ko ye nɛ, E na a nua o kue me le nee lo a? Logo nee a lee naale me aba Bari. O suā dēdeē lok: O a fe nee, O a kue wa doona nɛɛ, O a yib biu, O a yira ekeebee esah, O a ziã nec, Nwadeë o te le ka. E a ko ye nɛ, Nɛɛ togɛ nu, dɛ̃dɛɛ̃ pya lo nu ama m ebee sere aã dee m bee le nwī. E Jisus cp ye sa ye wereloo, e a kɔ ye ne, Zii nu a a nacne lege; kii, oo cregeba nu o cre, sa ne pya kporo, e o crege zo li bunyɔɔ; sa lu, me nyɔne. Me sī ye gae biira loo ue a, a su birabu kuma; nyɔnebee a bee ere gbenekpo nu ereloo.

1 Jon 5:11, 12

E ale ama na ekeebee a, ko Bari bee i ne dum a naa tah, e lo dum ama le bu ye Nwîneedam. Nee a ere Nwî-needam ere lo dum a, nee a naa ere Nwî-needam naa ere lo dum a.

Kam 16:25 Ziī dee le lo a bee kɔ a lee lo nɛɛ, mɛ ye kuma na dee luh a.

Efesos 5:6

Doolo lɔgɔ nɛɛ naa dag i bu ekobu muɛ̃ ue, nyɔnɛbee nyɔɔ pya lo nu ama na saŋ Bari lu nyɔɔ mi ɔŋɔ-nɛɛdam a naa nɛ enwadɛɛ̃.

1 Jon 3:7, 8a

Pya gbomiono, bui aa doo ko logo nee a dag i. Nee a doo kaana dogo lu kaana, dookê ale kaana doo. Nee a doo poro lu nee a aaloo poro edoô; nyonebee poro edoô ebee doo poro aā bôatē.

1 Korint 6:9, 10

Buii suãge kome pya a naa doo kaana dogo naa ere eyii buē-mene Bari? Bui aa doo ko a lu edag i; naale pya kue wa ale pya yo, ale pya ma-nic nu, ale lo elo loo pya necdam, ale pya biu, ale pya manic nu ale pya 5 mil tĉa deĉ, ale pya gbee bee nec, ale a aŋana nu lec ba nec naale eyii buĉ-mene Bari.

Galetia 6:3

Nyonebee lo a le eregeba nee keere alee loo ko a lue zii nu sõ a naale logo nu a dag loo ye.

Galetia 6:7

Bui aa doo ko a lu edag i, Bari naale naa ebobaa kaa, nyonabee arageba nu naa egara, lo nu ama na a efiinage a.

Jemes 1:22 Mɛ bui luaa pya a doo ue a, e a naale aba pya a dã, sa dag aba bui.

PORO NUÃ LU

Rom 5:12

18

Nyobee wo dookẽ poro bee temaloo ziĩ neɛ yii bu nyouwe doo, e luh temaloo poro, e luh temaloo wo ina loo dêdeẽ nɛɛ a bee doo poro.

Jemes 1:15

Lo sõ ye poro tae sõ a esua bu a mae poro; e poro, sõ a enyima ina kẽ toõ, a nua lu.

Rom 8:6

Nyonebee gbĩgbĩ nu namloo nua lu, gbĩgbĩ nu Edoõ nua dum le efectoo.

Ezekiel 18:20

Piogi a doo poro ga le u. Nwineedam naale mue poro nyoo doo gbee ye te, ale te emue poro nyoo doo gbee nwī-nɛɛdam; kaana dogo lo nɛɛ kaana dogo ga lee le ye nyɔɔ, e doo gbee nɛɛ bag dogo ga lee le nyɔɔ alɛ.

Luk 15:32

A boloo e'ere cebu sa eena, nyonebee o wuga ama bee u, e a le dum; a bee pe, e a elua emue ye!

Kam 11:19

Nee a yira agere bu kaana dogo ga lee toõ dum me nee a nyone poro ga lee u.

Rom 6:21

Amunu biĭ na bui bee ɛrɛ lo sɔ̃ aāloo nu a i bɔbɛɛ kɛɛ anyawo a? Nyɔnɛbee kuma pya lo nu ama na lu.

KRAIST BE EEBA LU

Luk 7:14, 15a

E a lu sa daabalo nu toā ii nee a, sa pya a bee toora a yira. E a ko, Nwī zuguru, m ko a ne, aakē. E nee a e'ua aakē, sa boatē eko ue.

Jon 11:43, 44

Sō a ekoa pya lo ba ama sa, a su gbene mue nwimakpā, Lazaros, aabu sira ee. Nec a e'ua aabu sira, bee lu esu be ii'nec ye boma ba le to, e a lu esu be ye pigara sī. Jisus ko wa ne, Yobara ye sa doolo a kii.

Jon 10:17, 18

Nyoo lo ba ama na Tɛ mɛ were loo a, nyonɛbee m sere na dum kɛ̃, lokwa m ye sinagɛkɛ̃ su. Logo nɛɛ naale esu ye mɛ lɛɛ ba, mɛ mda esere ye kë mdaa loo. M ere ekpo esea ye kë, sa cenege ekpo esinagekë ye su; lok ama na m bee ere aa ba na Te a.

Mumuuna 1:18

Le nɛɛ a le dum; e m bee u, e ɛp m le dum mmɛ dee a naa ta, sa m ɛrɛ dɛ̃dɛē igara lo lu le lo Hedis.

1 Korint 15:3, 4

Nyonebee m bee i su ne boolo lo tuatua gbeneka nu mda bee sunage, kome Kraist bee u nyoo ilii poro dookẽ kpa kae ko doo, e a bee lu eli ye, e a bee lu edana ye lee kẽ nyoo taa bira dee dookẽ kpa kae ko doo.

LOK BARI

Deuteronomi 5:7-21

O a cre pya doona bari a naale mda.

O a kwa nwī-nɛɛ-pie a bee lu e'o nɛ oloo, ale bera ɛrɛgeba nu a le bunyoo li mm-nyoo, ale lo a le nyouwe a ye le kɛɛ̃, ale lo a le bu maa kɛɛ̃ nyouwe; o a wa tuaba kɛ̃ nɛ ale si tam wa nɛ....

O a su bee Jehova o Bari nua yoro nu: nyonebee Jehova naale ep nee a su ye bee nua yoro nu doodoo nee ue naa bee.

Sere dee fccrcloo, lo esere ye nua kac, dookē Jchova o Bari bee a nc lok doo. Ini'ii bira dee na o ga le piaga sa si dēdeē o tam a.... Nwadeë o te le o ka, dookë Jehova o Bari bee a ne lok doo....

- O a fe nee.
- O a kue wa doona nee.
- O a yib biu.

O a yira ekeebee esah pima o nee yoro le.

O a ma nie wa o nee yoro le, e to o nee yoro le aa a tae e'ere, ye kere uwe, ale ye zooro needam, ye zooro neewa, ye nam, ye enyanya-toorato, ale eregeba nu o nee yoro le ere.

Jon 13:34

Aā lok na m i nɛ a, lokwa bui wereloo ɛnia bui; dookɛ̃ mda i wereloo doo, lokwa bui weenɛge loo ɛnia bui.

OO LE DAP GUÃ AALO BARI

Job 34:21, 22

Nyonebee bae deë ye le nyoo dëdeë dee nee, e a mue dëdeë dee ye pah ekaeto. Logo tõdee ale gbene zii naale kë pya poro dogo dap gõ wa loo.

Le-y22 139:8 le 12 Lo a le m dcĉ kii buny22, olo le a kĉ ama! Lo a le m kwa na dac bu Sheol, olo le a kĉ ama! . . . kunc zii naa yii a loo, edcĉ elu ce doodoo s5 pie; ny2nebee zii le doodoo ce'dee a loo.

Jeremia 23:24

Ziī nec dapge gö loo ye bu kē goā lokwa mm ye dap muc ni? Jehova ko. Mda mm mma bunyoo le kenekē? Jehova ko.

Kam 15:3

Bae deē Jehova le bu eregeba kē, sa tõõ ep pya poro nee le pya le nee.

Luk 8:17

Nyoncbee logo nu a lu egõ a naale esira bu cc'dee naale, ale logo nu a bee le egõ a naale elu esuã sa lu bu cc'dee naale.

Hibru 4:13

E logo nu a bee lu edem naa goã ye kẽ sĩ me dẽdeẽ nu kiảtẽ sa yeeanu kẽ deẽ nec i ere ebuũ nu ne.

Doonu 17:27

Lokwa ba gbī Bari, bu ɛmadɛɛ̃ ba egbi ye bu dagi ba sa ye gbī muɛ. Kerewo a naale kɛ̃ a binia aalo ziī ziī i.

22 MONATABA MME DEEDEE LO PYA ANAA NWADEE BARI

Matiu 13:41, 42

Nwī nɛɛ eyere pya ye angel, e ba ebɔŋɛnɛloo aā bu ye buē-mɛnɛ dēdɛɛ̃ nu a doo kɔ ba a dɔ daa zaɛ̃, le dēdɛɛ̃ pya doo pɔrɔ, sa wa top tɛrɛ bu gbɛnɛ ebɛa miā; kɛ̃ a na pya nɛɛ etoto sa taa daa wa.

2 Pita 3:7

Me temaloo aba lo ue lo bunyco le kenekê a le anyawo bee lu ekpooge loo sere bema miã, lu esere bema dee biae le gbegbee pya a naa nwadeê Bari.

Le-yɔɔ 9:17 Pya bag dogo e'aa kii bu Sheol, dɛ̃dɛɛ̃ pya edonyɔɔ Bari ibere wa.

Matiu 18:8

E lo a le ba a ale to a edoo ko o do daa zaɛ̃ fii ye sa ye top bie lɛa loo; elee a loo eyii bu dum doanu ale kogah ee ɛ'crɛ baɛ ba ale baɛ to, a lu etop a tɛrɛ bu miā a naa wee zim deedee.

Matiu 25:46

E ba alaba ama e'aa sa yii bu muc poro a naa wee ta, mc pya kaana dogo eyii bu dum a naa wee ta.

Mumuuna 20:15

E lo a le a naa lu emue logo nee, a lu e'em ye bu kpa dum, elu etop ye tere bu bana miã.

Doonu 17:31

Nyoncbee a esere ziĭ dee lo a ebiac ue nyuwe bu kaana dogo tcma ba ncc a bee tubebalo, e loo lo nu ama a enca edoba dĉdeĉ ncc tcmaloo dādana ye lec kē bu lu.

2 Pita 2:9

Nee-a-i-ere suā kē ekpoā pya a nwadeē Bari lee bu ema ep doo, sa su pya poro dogo sere keē mue poro doo gbee mme dee biae.

Mumuuna 20:12

E m bee muc pya a bee u, pya gbene le pya nwīgbagbara, ba le eyira kēsī kasi mene, e keekee kpa bee lu eyaari. Bee lunage eyaari lo doona kpa, lo a le kpa dum. E a bee lu ebiac ue lo pya a bee u temaloo nu a bee lu e'em bu keekee kpa dookê wa tam le doo.

Bu lo ba ama na wereloo e'mma i kpaĉ, lokwa i ere eaga nie nyoo dee biae, nyonebee dookê ale le doo, kê ili elenage doolo bu lo nyouwe ama. —1 Jon 4:17

E dookē a bee lu esere ne nee ko ba a u aba ziī sō, lo ba ama etena biae ga enyone. —Hibru 9:27

Nyonebee dēdeē i ere esira kēsī kasi biae lo Kraist, lokwa ziī ziī i e'obia su le ale poro, doodoo kē a bee doo nu bu ye ekpaloo doo.

-2 Korint 5:10

Nyowo ziĩ ziĩ i ga le ko nu akiiloo aba ii ne Bari. —Rom 14:12 24

EWONU JISOS KRAIST

Rom 9:16

Nyobee wo naale nee a gbī ale teeba nee a teba na a ere a, me a le ne nee Bari toesaē.

1 Pita 5:5b

... Bari gbanasĩ pya a su loo wa kuma nyoo, me a ne ewonu pya a kumalookẽ.

2 Korint 8:9

Nyonebee boolo suã ewonu Nec-ai-ere Jisus Kraist, ko kere a bee lu mene, me nyoo boolo a bee lu kporo, lokwa temaloo ye kporo boolo elu mene.

Rom 5:15

 $M\epsilon$ a naale $k\epsilon$ doo gbee le doo na doōnu lenage doo a. Nyonebee lo a le temaloo doo gbee ziĩ nee booboo nee bee u, lo a ee wo ewonu Bari le gbene doõnu a lu temaloo ewonu aba ziĩ nee Jisus Kraist bee bu egia ina loo booboo nee.

Doonu 4:33

E bu gbene ekpo pya nee leeratam bee ne wa ekeebee kumaloo aakē bu lu lo Nee-a-i-ere Jisus, e gbene ewonu bee le nyoo dēdeē aba.

Taitos 3:7

Lokwa a elu esu ye ewonu i buā nua pya kaana dogo, kɔ i lu pya i yɔ ye ɛrɛ epoo bu bɛ̃abu dum a naa ta.

2 Korint 9:15 Doo yaa a le ne Bari nyoo ye doõnu lo ii dap ko!

KI-KII YA

Doonu 17:30 Nyowo Bari bee ɛp kuma kẽ sõ nɛɛ naa bee suā, mɛ nyawo a nɛ lok dễdēɛ nɛɛ a le dễdēɛ kẽ kɔ ba a kiya.

Luk 13:3

M ko i ne, Eeye; me keere ko bui kiya, dêdeê bui epenage doo wo ama.

Doonu 3:19

Nyowo kiya, sa obia lu, lokwa a lu ezugere dēdeē bui poro lee, lokwa sõ e'ere aā mem lo a aa kē sĩ Nee-a-i-ere elu doo wo ama.

Doonu 2:38 E Pita ko wa ne, Kiyaa, sa ere baptism ziĭ ziĭ bui bu bee Jisus

Kraist nyobee aaloo dēdeē bui poro; sa bui ere doõnu Kae Edoõ.

2 Korint 7:10 Nyonebee ekienu loo Bari si tam kikiya mme loo kpoã, kikiya a naa su logo ekienu nua, me ekienu nyouwe si tam luh.

Matiu 3:2

Ko, Kiya, nyonebee buê-mene bunyoo ewara.

Kam 28:13

Nee a gõ dêdeê ye doo gbee naale e kii sĩ leere, me nee a wa ko siã sa wa aaloo ga le ere toesaê.

Luk 15:10

M kɔ i nɛ kɔmɛ, Kɛ̃ ɛɛŋa a lenage doo na ama kē sī pya angel Bari nyɔɔ ziī nɛɛ pɔrɔ a kiya.

AA LOO PORO

Matiu 6:14

Nyonebee lo a le bui aaloo elo dee pya nee wa ne, bui Te lo a le li bunyoo e'aanage loo bui elo dee i ne.

Ezekiel 18:21

Mε lo a le nεε bag dogo kiya aaloo dɛdɛɛ̃ ye poro lo a ebee doo sa sere dɛdɛɛ̃ na lok sa doo nu a le bu lok a kaana, bu kaka a ga le toō dum; a naale u.

Mumuuna 3:20

Ep, m le eyira loo nudee sa tõabaloo; lo a le cregeba nee dã me mue sa kpaana bū, m ga eyii ye loo, sa ye yo de nu, e ale eyo me de.

Aisaia 55:7

Doolo nɛɛ bag dogo aaloo ye dee, le nɛɛ a naa doo kaana dogo aaloo dɛ̃dcɛ̃ ye ekɛɛrɛ; e doolo a obia pii Jɛhova, lokwa a ye ɛrɛ toesaɛ̃ loo, le obia pii ilii Bari, nyɔnɛbee a elɛɛbaloo ye nɛ emanyɔɔ.

Doonu 5:31

Nee ama na Bari bee ye dana ne nyoo loo ye bara bale doodoo nee ture le Nee-kpoã, lo ene kikiya Israel le aaloo dêdeê poro.

Maak 2:5

Jisus, kẽ a mue wa yira doo, ko ne nee ua baraloo a, Nwĩ o poro elua e'aaloo a ne.

KPOKPOA AALO NU NYOOUWE

Kələsi 3:2

Serea bui ekcere nyoo pya nu a le nyoo, a naale nyoo pya nu nyouwe.

Efesos 5:11

Sa buii gbania lo ziī loo tam a le bu zii a naa ere biī, me kerewo begea wa ue.

Aisaia 1:16

Logaa bui loo, doora lo bui loo ee; kpoora dêdeê bui poro dogo lee kê sî na bae deê; aaraaloo doo poro.

Taitos 2:11, 12

Nyonebee ewonu Bari esira lo esu kpoā ne dēdeē nee, sa i zuuraba-tō ko i kiī nu a naa nwadeē Bari, le dēdeē poro tae a le bu nyouwe, sa toõ dum bu ekeere a mma, kaana dogo, le lo enwadeẽ Bari bu lo sõ ama.

Jemes 4:4

Pya kuna gā! Buii suāge ko yii gbo nyouwe lu baalo kē Bari ni? Nyobee wo cregeba nec a gbī eyii gbo nyouwe su ye loo nua dam baara lo Bari.

1 Jon 2:15, 16

Bui aa wereloo nyouwe ale nu a le bu nyouwe. Lo a le cregeba nec wereloo nyouwe, wereloo lo Tc naa ye le bu. Nyoncbee dêdcê nu a le bu nyouwe, lo tac namloo, le lo tac deĉ, le lo cena dum, naale lo Tc, me a aa bu nyouwe.

LO AÃ MEÃ

Ezekiel 36:26

Aā benic na m ga le nc i a, e aā edo5 na m ga le yere i bu a; e m ga le su benic dɛm lɛc bu bui namloo, sa i nc benic lo a le namloo.

1 Jon 2:29

Lo a le bui suã kome a lu nee kaana dogo, bui suã leere kome eregeba nee a doo kaana dogo meã ye aáloo.

2 Korint 5:17

Nyobee wo lo a le cregeba nec le bu Kraist, elu edem ye aã; lo nama etcê aa, cp, lo aã elua.

1 Jon 5:18

I suă kome eregeba nee a bee meă temaloo Bari naa doo poro me nee a bee meã temaloo Bari sere ye, e poro nee naa daa ye balo.

Jon 3:3

Jisus ture ye ne sa ko, Kaka, kaka, m ko a ne, keereko nee esikê meâ, naale edap mue buê-mene Bari.

1 Jon 5:11, 12

E ale ama na ekeebee a, ko Bari bee i ne dum a naa ta, e lo dum ama le bu ye Nwîneedam. Nee a ere Nwî-needam ere lo dum a, nee a naa ere Nwî-needam naa ere lo dum a.

1 Pita 1:23

Bui bee sikē meā aā, naale lo eyuu a epe me lo a naale epe temaloo ue Bari a etoō sa le dum.

U NE PORO – AAKE BU KRAIST

Efesos 2:1 le 6

E boolo na a bee doo ko bui toõ dum a, kẽ bui bee u doo tɛmaloo bui gbee lok le poro,...sa bee i dana ye gbaāloo sa doo ko i yo ye ɛŋɛtẽ bu kẽ li bunyoo bu Kraist Jisus.

Kolosi 3:1

Nyɔbee wo lo a le a bee lu egbaa i loo Kraist dana lɛ kɛ, gbiā pya nu a le nyɔɔ, kɛ Kraist le, sa ɛŋɛtɛ́ bara bale Bari.

1 Pita 2:24

Ale alec loo bee toora i poro bu ye ekpaloo nyoo te, lokwa i u loo poro sa toō dum loo kaana dogo. Temaloo ye muŭ elua ebo i.

Rom 6:2 le 11

Ili i ebee u loo pɔrɔ, i tɛɛ̃ doodoo wa sikɛ̃ tɔɔ̃ bu pɔrɔ ni?... Bu lo sī dee ama bɔɔlo bɔɔloo loo ɛrɛ ebuŭ bui loo nua pya a e'ua nɛ pɔrɔ, mɛ bui tɔɔ̃ dum nɛ Bari bu Kraist Jisus.

Kələsi 2:13

E boolo, lo a bee u temeloo bui gbee lok le bui namloo a sii kooa, Bari bee doo ko bui yo ye toō dum. kē a bee aaloo dēdeē ilii doo gbee doo.

Galetia 5:24

E pya a bee le loo Kraist Jisus bee ka namloo loo te gbaãloo ye gbīgbī poro le ye taε poro.

DUM ANAATA

Galetia 6:8

Nyonebee nee a egara ne ye namloo aâlo ye namloo efiinage nu a bem; me nee a egara ne Edoõ e'aânage loo Edoõ fii dum a naa tah.

Jon 3:14, 15

E dookē Moses bee dana yoo lee kē bu kpo-sagara-wii doo, kē a elunage edana Nwī nee lee kē doolo, lokwa eregeba nee a ye yira ne dap ere dum a naa tah.

Rom 6:23

Nyonebee ekpeanu poro na luh, me doõnu Bari na dum a naa tah bu Kraist Jisus Nee-a-i-ere.

Jon 17:3

E ale ama na dum a naa tah a, lokwa ba suāloo olo, aba kaka Bari, le Jisus Kraist nee o bee yere.

Jon 5:24

Kaka, kaka, m kɔ i nɛ, nɛɛ a dā na ue sa yira nɛ nɛɛ a bee mɛ yere, e'ɛrɛ dum a naa tah; e a naale lu bu biaɛ, mɛ a etɛna aa bu luh kii bu dum.

Jon 3:36

Nee a yira loo Nwī-needam e'ere dum a naa tah; nee a naa yira loo Nwī-needam naale emue dum, me saŋ Bari edoa ye nyoo.

SUÃ KUMALO ERE KPOÃ

Aisaia 32:17

E nu a esira loo kaana dogo ga le lu efceloo, e nu a esira aaloo kaana dogo na efceloo le ture nie loo ina deedee.

Galetia 4:6

E nyonebee bui lu mioŋo needam, Bari bee yere Edoõ ye Nwī-needam bu ilii benie, wiikpā, Abba! Te!

1 Jon 3:18, 19

Pya gbomioŋo, dooraa ii lee wereloo bu muë ue ale bu ekoa me bu dogo le bu kaka. Bu lo ba ama i ga le suā kome i lu pya a aalo kaka a, sa doo ko i benie a yira agere ye kē sī.

1 Jon 4:13

Bu lo ba ama i suã kome i toô ye bu e ale bu ili, nyonebee a bee i ne aaloo ye Edoõ.

1 Jon 2:3

E temaloo lo ba ama i suã ko i esuã ye loo, lo a le i sere dêdeê ye lok.

Jon 14:21

Nee a cre dédeé na lok sa we sere, ale na a me wereloo a; e nee a me wereloo na Te ewere ye loo, e mda ewere ye loo sa siá na loo ye ne.

Rom 8:16 Edəō Bari gbaa loo ilii edəō yira ekeebee, kəmɛ ii miəŋə Bari.

32

LO KRAIST A TOOBU NE EFEELOO

Jon 17:13

Me nyawo m ga a lu pii; e pya lo nu ama na m ko bu nyouwe a, lokwa ba ere na eena ko a mma wa bu.

Rom 14:17

Nyonebee buê-mene Bari naale dede le ô'ô, me kaana dogo le efeeloo le eebu Kae Edoô.

Galetia 2:20

Bee lu eka me loo gbāgbaē te gbaāloo Kraist, me a naale mda na m toō dum, me Kraist lo a me toō dum bu; e lo dum m toō anyawo bu namloo m toō bu yira a le bu Nwī-necdam Bari, lo a bee me wereloo, sa su ye loo me ne nyoo mda. Aisaia 12:3 Temaloo eebu na bui gaa lee ibi maa aā bu dēdeē bana-maa kpoā.

Jon 15:11

Pya lo nu ama na m bee i kɔ nɛ a, lokwa na ɛɛŋa i le bu, e lokwa bui ɛɛŋa mma.

Le-yoo 16:11

Olo na o mɛ tɔgɛ dee dum a; bu kɛ̃ olo le na ɛɛbu mma a, bu bara bale a na dɛ̃dɛɛ̃ ekpe a naa ta le a.

1 Pita 1:8

Kere buii bee ye muc bui werea ye loo, kere buii ye dap muc anyawo bui yiraa ye nc sa cenaa gbenc temaloo cebu lo ii dap ko lo a mma bu ka.

GBAGBAETO LOO NEE-A-I-ERE LU BII

1 Samuel 12:15 Me lo a le buii le gbaëtō lo mue Jehova, me bui lee-bee-keē lo egbee lok Jehova, lo sō ba Jehova ga lee doo boolo le bui mene-buē.

Rom 6:16

Buii suā ko sõ bui su loo i sere keē nec sa ye gbaētō loo bui lu ye zooro, zooro poro a nua lu ale zooro gbāgbaētō lo a nua kaana dogo?

2 Tesalonaika 1:7-9 Sa ne efectoo boolo pya eteeretoo le loo, sõ Nec-a-i-ere Jisus esira aa bunyoo gbaãloo pya ye angel ekpo le loo bu ebca miã, le lo ekpe poro ne pya a naa suãloo Bari, le loo pya a naa gbaētō le yere ue Ncc-ai-crc Jisus. Pya a crc ekpeanu wa poro lo kaana biac lo bebegee ue a naa crc kuma aa kē sī Ncc-a-i-crc le aaloo nycņia ye ekpo.

33

Deuteronomi 11:26-28a

Ep, m gaa i sere mmsĩ ani'ee leelee le kac nu nc: leelee a, lo a le bui gbaẽtɔ̃ loo dɛ̃dɛɛ̃ lok Jehova bui Bari bee i nɛ, lo mda gaa i nɛ ani'ee, e kac nu nc a, lo a le buii gbaɛ̃tɔ̃ loo dɛ̃dɛɛ̃ lok Jehova bui Bari.

Mumuuna 22:14

Leelee a le nɛ pya a log wa bɛloo lokwa ba ɛrɛ epoo lo te dum a, sa tɛma nudee yii bu gbɛnɛ buẽ a.

KO-KO KRAIST LU BII

Filipai 2:11

Sa dêdeê edêm ko yaari kome Jisus Kraist na Nee-a-i-ere a, lo ka Bari a le Te.

Matiu 10:32, 33

Nyowo cregeba nec a me ko siā kē sī pya nec, mda ekona ye ge siā kē sī na Te lo a le li bunyoo; me cregeba nec a me anna kē sī pya nec, mda e'anna ye ge kē sī na Te lo a le li bnyoo.

Rom 10:9, 10

Nyonebee lo a le o su egã a koã siã ko Jisus na Nec-ai-ere a, e lo a le o yira a li benic ko Bari bee ye dana lec kë bu lu o ga le ere kpoā. Nyonebee benic na nec su nyia sa ετε kaana dogo a, e egã na a su koã siã sa ετε kpoã a.

1 Jon 2:23

Eregeba nee a anna Nwi-needam naa ere Te a. Nee a ko Nwi-needam siã na a eenege Te a.

Luk 9:26

Nyonebee cregeba nee a ere bop kee me loo, le loo dêdeễ na ue, loo ale na Nwĩ nee e'cenege bop kee loo a, sõ a elu bu ye ka le ka lo Te, le lo pya angel a le kae.

1 Jon 4:2

Bu lo ba ama bui suãloo Edoõ Bari: cregeba edoõ a ko siã kome Jisus Kraist elua bu namloo, aaloo Bari.

SETAN – ILII GBENE NEEBAA

1 Pita 5:8

Nwanaadcē, toonaabae. Bui nee bah lo a le poro edoo kiā i teē eņene doodoo sasa-ekpo a ga pom, sa gbī nee a eba.

2 Tesalonaika 2:9 Nee ye lulu doodoo esia tam Setan ele bu dêdeê ekpo le bu edoba le nyenia esah.

Matiu 4:1 le 10, 11

Lo sõ a bee lu eture Jisus tema ba Edoõ kuma bu kposagara-wii loo edoã ye ep temaloo poro edoõ....Lo sõ Jisus ko ye ne, Kii Setan! Nyonebee a bee lu e'em, Nee-ai-ere o Bari na o tuabah kë ne a e aba ale na o gaa lee si tam ne a. Lo sõ a poro edoõ aa ye loo, e $\epsilon p,$ pya angel bee lu sa ye si tam nc.

Efesos 6:11

Yaaraa dêdeê nu no Bari, lokwa bui dap yira agere loo dêdeê kiaŋana poro edoô.

Doonu 26:18

Lo eyeere wa dɛɛ̃, lokwa ba kiya aa bu zii yii bu ɛɛ'dee, e aāloo ekpo Setan pii Bari, lokwa ba ɛrɛ aaloo dɛ̃dɛɛ̃ pɔrɔ le epoo yɛɛ pya a bee lu esere kaɛ tɛmaloo yira lo a mɛ le bu.

2 Korint 10:4

Nyonebee ilii nu no naale lo nyouwe, me ba ere ekpo kësi Bari lo efee kë a aga tere kë.

BE EEBA AABA SETAN

2 Tesalonaika 2:8

E lo sõ næ-gbee-lok esira, e Næ-a-i-ere Jisus esu efop a ye aa bu egā ye feā temaloo esiā ye loo le ye lulu.

Jemes 4:7, 8a

Nyobee wo suaa bui loo sere keë Bari. Gbanasĩ poro edoõ e a eteera i aaloo. Suaa bui loo nua lo Bari, e ale etoõ i wae loo.

Efesos 6:16

Eenyoo dēdeē nu bui suaa kpega yira, lo lokwa boolo bui dap zime dēdeē ekpā lo a ga be miā lo poro edoō.

Hibru 2:14

Nyobee wo kẽ pya gbomiono a ere epoo bu namloo le mii, ale alee loo bu aba lo sī dee ama e'cɛnɛge doo wo; lokwa tɛmaloo lu a epee ekpo nɛɛ a bee crɛ ekpo lu, lo a le porɔ edɔɔ̃.

Rom 8:35 le 37

Mee na a ekpoora i lee loo wereloo Kraist ere a? Etaniloo, se toga, se tenaloo, se kii, se kiātē, se ebečnu, se gē no?... Kerewo i eenyoo pya eeba temaloo nee a i wereloo.

1 Jon 3:8

Nee a doo poro lu nee a aaloo poro edoō; nyonebee poro edoō ebee doo poro aā bōatē. Lo ba ama na a bee nua ko Nwī-needam Bari a bee sira a, lokwa a gbee dēdeē tam poro edoō.

WERELOO, EMA-EP NYONEDUME KRAIST 37

1 Jon 4:20

Lo a le cregeba nec ko, Mda wereloo Bari, me a baaloo ye wuga, a lu nec ko esa; nyonebee nec a naa wereloo ye wuga lo a emona, naale edap wereloo Bari lo a naa bee mue logo sõ.

1 Korint 13:1

Lo a le m ko keekee ue nɛɛ le pya angel sa mm ɛrɛ wereloo m le doodoo muɛ noonookpe ale eba elala a siā muɛ.

Jon 13:35

Temaloo lo ba ama na dêdeê nee esuâ kome bui lu pya awee me nyone dume, lo a le bui ere wereloo loo enia bui. Galetia 5:22, 23a Me eyuu Edoõ na wereloo, eebu, efeeloo, nyonyoo igerebu, kaana benie, le dogo, kaana yira, fege dogo, aa olo loo.

1 Jon 3:14

I suā komε i etena aa bu lu ina bu dum, nyonebee i wereloo pya wuga. Νεε a naa wereloo bia bu lu.

Jon 21:16

A ko ye ne lo eree bac sö, Saimon, nwî Jon, o were me ge loo? A ko ye ne, Iî, Nec-a-i-cre; o suā kome m were a loo. A ko ye ne, Ep na gbo naana pee.

LO AAKÊ BU LU KRAIST

Doonu 10:39-41

E ili lu pya ekeebee loo dédeê nu a bee doo bu buê pya Ju le bu Jerusalem. Ba bee ye fe temaloo kekere ye nyoo te; me Bari bee ye dana lee kê nyoo taa bira dee sa doo ko a sira bu ce'dee; naale ne dêdeê pya nee, me ili lo a bee lu esage temaba Bari doodoo pya ekeebee, pya a bee ye nyone de sa 5, sō a bee aakê bu lu.

Rom 4:25

Nεε a bee lu elεε nyoo i logara lok sa a lu edana ye lεε kẽ lokwa a lu ekue i pya kaana dogo.

Jon 20:26-28

Sõ doona ereba dee etena, pya awee ye nyone dume bee le bu to, sa Tomas bee wa le loo. Jisus bee lu sõ dẽdcẽ bũ ebee lu ekpaẽ, sa wa yira tae yee, sa ko, Efeeloo a le i ne. Lo sõ a ko ne Tomas, Su o nwī ba yere a kẽ ama, sa me ep bae ba; sa su o ba nua sa me tue baraloo; o a lu nee a naa yira, me yira. Tomas ture ye ne, Nee-a-me-ere le na Bari!

Maak 16:9

Me sõ a e'aarakē bagara loore tua dee lo kae, a dasī sira loo Meri Magdalini, wa a bee kpo ereba poro edoõ lee loo.

2 Korint 4:14

Kê i suā kome nee a bee dana Nee-a-i-ere Jisus lee kē edaanage ili gbaāloo Jisus, sa i su gbaāloo boolo nua ye kē sī.

LO AAKĒ BU LU, ILII BEĀBU KA

Matiu 16:21

Aā sõ a Jisus bõatē etoge pya awee ye nyone dume kome a ere esi Jerusalem sa mue booboo eteere aā ba pya ka nee le pya te sī ewop le pya em kpa, sa ba efe ye, e nyoo taa bira dee a e'aakē.

Rom 6:3-5

Se buii suā kome dēdeē ili lo a bee lu egba loo Jisus temaloo egaramaa bee lu i egara imaa nyima bu ye lu? Nyobee wo ebee lu egba i loo ye li temaloo egara imaa nyima bu ye lu: lokwa dookē a bee lu edana Kraist let kē bu lu temaloo ka ye Te, kē ili damanage kiā bu aā dum doolo. Nyonebee lo a le a elua esu i ye gba loo temaloo bera ye lu, elunage esu i tɛmaloo bera ye aakẽ bu lu.

39

Jon 5:25 le 28, 29

Kaka, kaka, m kɔ i nɛ, lo sɔ̃ elekke gaa lu, e a le anyawo, sɔ̃ pya a e'ua edā muɛ Nwī-nɛɛdam Bari, e pya a dā etɔɔ dum... Bui aa ɛrɛ nyɛŋia lo pya lo nu ama nyɔnɛbee sɔ̃ elek-ke gaa lu, sɔ̃ dɛ̃dɛɛ̃ pya a le bu li edā ye muɛ, sa aa bu lu, pya ba edoora le e'ina loo aakɛ̃ loo dum, mɛ pya a doo nu a naa lee e'ina loo aakɛ̃ loo biaɛ.

Rom 1:4

Mɛ a bee tɔgɛ siā bu ekpo doodoo nwī-nɛɛdam Bari bu Edɔɔ̃ a le kaɛ tɛmaloo aakē bu lu. Nɛɛ ama na Jisus Kraist Nɛɛ-a-i-erɛ.

TOODUMKAE NE NEE-A-I-ERE

Luk 1:74, 75

Lo enc i kome ili a bee lu ekpoä lee kë ba pya i dam baara, esi tam ye ne aaboo naale loo, bu ce benic le kaana dogo ye kë sī lo dēdeē i dum.

2 Korint 7:1

Kε̃ i ετε yii ama doo, pya na wereloo, doolo i loga ilii loo aaloo dɛ̃dɛɛ̃ nu a gbee ekpaloo le edɔɔ̃, sa doo nu kaɛ mmε bu bɔɔ loo Bari.

2 Timoti 2:21

Nyobee wo lo a le cregeba nec oŋana looye aa bu pya lo nu ama, a elu nu ka, le nu kac a boloo nu ye te-cre esu daā nu, a boloo esu siā dēdeē le tam.

1 Pita 1:2

Pya a bee lu esage dookē Bari lo Te a bee dasī suā doo, sa sere nua kat temaloo Edož lokwa bui gbaētā loo Jisus Kraist lokwa a lu esu ye mii i pine loo: Ewonu le efteloo a yii loo i ne.

1 Pita 1:15

Mɛ dookē nɛɛ a bee i kue tua sɔ̃ le kaɛ doo, bɔɔlo lunaage kaɛ bu dɛ̃dɛē bui dogo.

2 Timoti 2:15

Agereloo kẽ-sĩ gbo nec doodoo nec Bari bee sage siã, nec tam a naa ere bop kee, nee a aabalo kaka ue a leere.

TOODUMKAE NE NEE-A-I-ERE

Aisaia 35:8

E ziī gbene dee ga le le a kē a, e a elu ekue ye Dee a le Kae, pya wa nie naa ce naale teē ye nyoo, e pya ezu naale teē-ekwo ye bu.

Hibru 13:12

Nyowo Jisus bee muɛnage poro kẽ ee lo nudee buɛ̃ lokwa a sere pya nɛɛ kaɛ tɛmaloo ye mii.

1 Jon 1:9

Lo a le i kɔ i pɔrɔ siā, alɛ bɔloo eture niɛ loo sa a lu kaana, lokwa a aaloo i pɔrɔ i nɛ, sa i log ɔŋana lɛɛ bu dɛdɛɛ̃ i pɔrɔ dogo.

Matiu 3:11

Mda su maa i egaramaa mme lo kikiya, me nee a me lu dume ere ekpo me ee, nee mm boloo e'aara ye kpa ekaeto; ale esu Kae Edoõ le miä i egaramaa loo.

Efesos 1:4

Dookẽ a bee i sage doo ye bu, lee ekatẽ nyouwe gae bốatẽ, lokwa i lu kae sa ii ere logo beebee ye kẽ sĩ.

2 Pita 3:11

Kuma sõ dēdeē pya lo nu ama epe ta, me dua nee na boolo ere elu bu bui dum a le kae le lo enwadeē Bari.

Efesos 4:24

Sa yaa bui aã dee dum, lo a bee lu edɛm aãloo bera Bari bu kaana le dogo le kaɛ. 42

PYANEE A MMA BU EDOÕ

Doonu 1:8a Me bui ga le su ekpo sõ Kae Edoõ elu i nyoo, e boolo ga le lu pya na ekeebee....

Ezekiel 36:27

E m ga le yere na edoõ i bu, sa doo ko bui kiã bu dẽdeẽ na lok sa ɛp leere lo esere dẽdeẽ na etoãnu.

Doonu 13:52 E cebu le Kac Edoõ bee mme bu pya awee nyone dume Jisus.

Luk 11:13

Nyobee wo lo a le boolo, pya a lu poro, suā kē ene le doōnu pya bui mioņo doo, bui Te lo a le li bunyoo edoodoo wa aaloo ene Kae Edoõ pya a ye bara ni?

Rom 8:9

Me boolo buii ga le kiā bu sī dee namloo me sī dee Edoō, lo a le Edoō Bari toō i bu. Me lo a le nee naa ere Edoō Kraist, naa lu lo Kraist.

Doonu 4:31

E sõ ba ebara sa, do kẽ ba bee le boŋana nyoŋa, e Kaɛ Edoõ mma loo dẽdɛɛ̃ aba, sa ba su eagaloo koā ue Bari.

Doonu 11:24

Nyonebee a bee lu kaana nee, lo Kae Edoõ le yira mma loo. E a lu eyere gbenekpo nee loo Nee-a-i-ere.

NYEGIA YII ALE NE PYA A YIRA

43

Le-yɔɔ 34:18 Jɛhova tɔɔ̃ waɛ loo pya beniɛ baara, sa kpɔā pya wa edɔɔ̃ lu ezag bii kɛ̃.

Aisaia 66:2

Dědež pya lo nu ama na ba me edoora a, nyowo dědež pya lo nu ama lu lo mda, Jehova ko. Me nee ama na a lu nee m ep a, nee a kumaloo kž sa ye edoő elua ebiikuma-kẽ, sa nyona loo na ue.

Mumuuna 21:4

E a esiŋana dɛ̃dɛɛ̃ maa-to wa lɛɛ dɛɛ̃, e lu naale elena, ale ekiɛnu, ale to, ale yoyo, nyonɛbee pya lo tuatua nu etɛna aa. Le-yɔɔ 37:3 Ture niɛ loo Jɛhova sa doo le, e o ga le tɔɔ̃ bu nyɔuwe sa ɛrɛ le kɛ̃ etɔɔ̃.

1 Pita 4:12, 13

Pya na wereloo, aa i lu ziĩ dua loo lo e'cma cp eaga miã lo a i do nyoo lo e'cma i cp, doodoo bee nu a sii bee lu emuɛ sira i loo. Mɛ cɛŋaa bu kuma sõ bui crɛ epoo bu muɛ poro Kraist, lokwa boolo cɛŋanage sa crɛ cɛbu sõ a elu emuuna ye ka i nɛ.

Maak 9:23 Me Jisus bee ye ko ne, Lo a le o dap! Dêdeê nu wae loo nee a yira.

44 KEEKEE YII ALE NE PYA ALU E'EMA-EP

Hibru 2:18

Nyonebee $k\tilde{\epsilon}$ ale ale loo ebee mue poro doo, e a lu edoã ye ep, ale dap yereba ne pya a lu edoã ep.

Rom 16:20

E Bari efceloo enwaba tuŋ Setan i bie keẽ ekaeto. Ewonu Nee-a-i-ere Jisus Kraist a toố i loo.

Le-yoo 34:19 Booboo etcereloo le ne nee kaana dogo; me Jehova zuura ye lee bu dêdeê aba.

Aisaia 43:2 Sõ o teë bu booboo maa m ga lee le a loo; sõ o teë bu booboo

pene, ba naale bu a ee bee; sõ o kiā teë bu miã a naale taa a, e edem miã naale op a lee.

Rom 8:28

E i suã kome Bari doo ko dêdeê nu a le ne pya a ye wereloo, lo pya a bee lu ekue dookê a gbī doo.

1 Korint 10:13

Logo ema ep aa i biibalo, me lo a le loo dêdeê nee, me Bari boloo eture nic loo, e ale naale eyira ko a lu e'ema i ep emanyoo bui ekpo, me tae yee ema ep a elu ene i dee lokwa bui ere ekpo ye aã bu.

KEEKEE YII ALE NE PYA ABE-EEBA

45

Mumuuna 3:12

Nee a be eeba, m ga le su ye nua bā-be bu to kae mdaa Bari; e a naale esikē aa bu logo sō, e m ga le em bee mdaa Bari ye nyoo le bee buē mdaa Bari lo aā Jerusalem a sira aā bunyoo kē mdaa Bari le, le mdaa aā bee.

Mumuuna 3:5

Net a eeba na a elu e'uu te beloo loo doo wo ama, e mm le zugere ye bee let bu kpa dum; m ga le ko ye bee siā kē sī na Te le kē sī pya ye angel.

Mumuuna 3:21

Nee a be eeba, m ne ye ko a yo me enetë nyoo na kasi mene, dookẽ mda mdaa loo bee be eeba doo, sa yo na Te enetẽ nyoo ye kasi mene.

Mumuuna 21:7

Nee a eeba e'ere epoo pya lo nu ama, e m lu ye Bari, e ale elu mdaa nwī.

Mumuuna 2:7

Nee a ere tō, doolo a dā nu Edoō gaa ko ne pya boŋanaloo Kraist. Nee a be eeba m ne ye ko a de bee a aaloo te-dum lo a le bu Paradais loo Bari.

Mumuuna 2:26

Me nee a eeba sa sere dêdeê na tam mme kpedume, m gaa lee ne ye ekpo lo ebeã dêdeê edonyoo.

46 BARI KO UE I NE KUMALOO ANIALOO

1 Korint 7:10, 11 le 39

M ε m n ε lok pya dam le wa, e a naale mda m ε N ε c-a-i- ε r ε , ko n ε cwa aa aaloo ye dam; (lo a bee ye aaloo a to5 aba ε c, lo a naale wo a obia gbaaloo ye dam) e dam aa kii ye wa.... Wa lu ebop loo dam kuma s5 a le dum. Lo a le dam u alc dap iya dam a ye nia, m ε aba bu N ε c-a-i- ε r ε .

Luk 16:18

Eregeba ncc a lccbalo ye wa sa ii lo doona ekora wa doona ncc, e ncc a ii wa a bee lu elccbalo tcmaba ye dam ekora wa doona ncc.

Rom 7:2, 3

Nyonebee lo wa a e'iya dam ere eto5 loo ye dam aba s5 a le dum dookê lok ko doo; me lo a le ye dam u, wa ania aa bu lok ye dam. Nyobee wo lo a le s5 ye dam le dum ale wa a si loo doona nee, elu eko a si nee, me lo a le ye dam u, lok naa aa ye lo a le a iya doona nee.

Matiu 5:32

Me mda ko i ne kome eregeba nee a kiï ye wa, lo a naale nyoo kunã gã, doolo a lu wa esia nee; e erege nee a ii wa a ebee lu ekiĩ ekora wa doona nee.

BAE SO LU LU NEE-A-I-ERE

Jon 14:3

E lo a le m kii sa i kwa kë see, m ga le obianage lu sa i su yaa loo me, lokwa kë m le boolo bui lenage.

Mumuuna 3:11

M ga le nwaba lu; aabalo nu o ere agere, lokwa logo nee naa su o pegere eeba a lee ba.

Matiu 24:30

Lo sõ edoba nu Nwī nɛɛ esira bunyɔɔ, sa dēdɛē edo nyɔuwe ebaaŋa, sa ba emuɛ Nwī nɛɛ a gaa lu bu biira bunyɔɔ gbaāloo ekpo le gbɛnɛ nyɛŋia.

Maak 8:38

Nyonebee eregeba nee kee ye bop nyoo mda le nyoo mdaa ue bu lo nyouwe kue wa le doo poro dogo ama, kee ebomanage Nwī nee ye loo sõ a elu bu ka ye Te gbaāloo pya angel ba le kae.

Boolo cencage nyonyoo igerebu. Agerea bui benie, nyonebee lulu Nec-a-i-ere e'ina kê ba. —Jemes 5:8

Nyonebee dookē enem-dee aa barasī loo enaani wee sira aa sa mo ina barasī loo enaani wee do kii, aba sī dee ama kē lulu Nwī nee elenage doolo. —Matiu 24:27

Me eregeba sõ Nwī nee elu bu ye ka, gbaāloo dēdeē pya ye angel, lo sõ na a e'eŋetē nyoo ye kasi mene ka. —Matiu 25:31

Pya wereloo, nyawo ili lu miono Bari: e nu i elu sii sira, me i suã kome sõ a esira ili ebee ye, nyonebee i ga le mue ye dooke a le doo. —1 Jon 3:2

Ep, m gaa lu doodoo nee biu! Lee-lee a le nɛ nɛɛ a tɔɔ̃ baɛ, sa sere dêdeê ye beloo lokwa a naa kiâtê sa ba mue ve bu kee!

-Mumuuna 16:15

E boolo kpoogaloo; nyonebee Nwî nce gaa le lu bu sõ elek-ke buii le ɛmadɛɛ̃. —Luk 12:40

Sa ko, Pva nee Galili, e na a nua ko bui yira ep bunyoo loo a? Jisus ama, lo a elua esu i lee loo kuma bunyoo, elunage bu aba sĩ dee

ama, dookẽ bui ye mue doo a kii bunyoo. –Doonu 1:11

Nyonebee Nwi nee ga elu gbaãloo pya ye angel bu ka lo ye Te, lo sõ a e'obara ne eregeba nee Te, 10 so a c occur dooké ye dogo le doo. —Matiu 16:27

Lo sõ ba emue Nwî nee a gaa lu bu biira bunyoo le ekpo le gbene -Luk 21:27 ka.

Bu aba sĩ dee ama Kraist, kẽ a bee lu ebɛɛ ve kɛ̃ sĩ Bari aba ziĩ sõ lo etoora poro gbeneedo nee doo, a esikẽ sira lo eree bac sõ, a naale edoo nu akiiloo poro me lo ekpoã pya a su igerebu ye tama baɛ. -Hibru 9:28

MUE UE BARI

Luk 21:33 Bunyoo le kenekë eteë aa, me yube mdaa ue naale eteë aa.

Matiu 22:29

Mε Jisus bee wa ture nε, sa ko, Bui tεε ekwo, nyonebee buii suā kpa kae ale ekpo Bari.

2 Pita 1:21

Nyonebee logo zue ue naa bee lu logo sõ aã bu nu nee gbī, me a bee le sõ Kae Edoõ bee wa aa na ba bee ko ue aãloo Bari a.

2 Timoti 3:16

Dêdeê nu a bee lu e'em bu kpa kae teê aa bu ekcere Bari, sa ere biî lo etoge nu, lo esu poro pya doo gbee wa ko sî, lo edoo ko ekcere nee a lera, le lo kpoã a le bu kaana dogo.

Le-yoo 119:11 M e bee sere olo ue bu mdaa beniɛ, lokwa mm a doo logo poro nu pima.

Le-yoo 119:105 Oloo ue lu numiã loo bas to ms. le ss'dee loo na dee.

Le-voo 119:89

Ina deedee, Aa Jchova, oloo ue bee lu ewu agɛrɛ bu dɛ̃dɛɛ̃ bunyɔɔ.

Deuteronomi 4:2

Buii le su ue yere loo nu m i nɛ bu lok, ale su nu ye lɛɛ loo; lokwa bui dap sere dɛ̃dɛɛ̃ lok Jɛhova bui Bari, lo mda gaa i nɛ bu lok. Published in numerous languages by World Missionary Press, Inc., as God supplies funds in answer to prayer. For questions or more information by country, visit: www.wmp-contacts.org

Read booklets online or by App www.wmp-readonline.org

117 Kana HFA

World Missionary Press PO Box 120 New Paris, IN 46553-0120 USA www.wmpress.org

1 -24